

Sygn. akt III A Ua 390/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Kazimierz Josiak
Sędziowie:	SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.) SSO del. Ireneusz Lejczak
Protokolant:	Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 12 czerwca 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o odsetki

na skutek apelacji J. S.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

we Wrocławiu

z dnia 23 listopada 2011 r. sygn. akt VIII U 892/11

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 23 listopada 2011 r. oddalił odwołanie J. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 31 marca 2011 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do ustalenia i wypłaty odsetek.

Rozstrzygnięcie Sąd wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny sprawy:

Decyzją z dnia 23 czerwca 2009 r., organ rentowy odmówił przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury, w której przyjął za udowodniony na dzień 1 stycznia 1999 r. staż pracy w warunkach szczególnych wynoszący 13 lat 1 miesiąc i 3 dni. Jednocześnie organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy dwóch okresów zatrudnienia, w tym okresu od dnia 24

lipca 1984 r. do 3 listopada 1991 r. na podstawie zaświadczenia potwierdzającego wykonywanie prac w szczególnych warunkach z dnia 7 lutego 2005 r. wystawionego przez archiwum (...) Urzędu Wojewódzkiego.

Decyzję organu rentowego wnioskodawca zaskarżył odwołaniem. Po rozpoznaniu odwołania wnioskodawcy Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 8 marca 2010 r., zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał J. S. prawo do emerytury, počawszy od dnia złożenia wniosku. Kwestią sporną w tym postępowaniu było zaliczenie wnioskodawcy okresu pracy w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy przyznając wnioskodawcy prawo do emerytury oparł się na dokumentach zawartych w aktach osobowych oraz na zeznaniach świadków i wnioskodawcy.

Wobec upływu terminu do wniesienia środka zaskarżenia - wyrok ten uprawomocnił się i w dniu 25 marca 2010 r. odpis powyższego wyroku wpłynął do organu rentowego. W dniu 6 maja 2010 r. organ rentowy wydał decyzję wykonującą powyższy prawomocny wyrok. Kolejną decyzją z dnia 20 maja 2010 r. organ rentowy dokonał przeliczenia świadczenia przyznanego wnioskodawcy od dnia 1 kwietnia 2009 r. i ustalił odsetki za zwłokę od dnia 24 kwietnia 2010 r. do dnia 13 maja 2010 r.

W dniu 17 listopada 2010 r. wnioskodawca wniósł o wypłatę odsetek za okres od 1 kwietnia 2009 r. do 6 maja 2010 r. oraz od dnia 6 maja 2010 r. do nadal odsetek skapitalizowanych. W dniu 31 marca 2011 r. organ rentowy wydał będącą przedmiotem niniejszego postępowania decyzję, mocą której odmówił wnioskodawcy prawa do odsetek.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd orzekł, że odwołanie wnioskodawcy nie zasługiwało na uwzględnienie.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy powołał treść art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zm.), który stanowi, że jeżeli organ rentowy w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

Nadto Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na treść art. 118 ust. 1 w zw. z ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.: Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), mającego również w sprawie zastosowanie, który stanowi, że przy ponownym ustalaniu prawa do świadczenia wynikającego z tej ustawy, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie w ciągu 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, przy czym ewentualna odpowiedzialność organu rentowego winna być stwierdzona w orzeczeniu organu odwoławczego.

Sąd stwierdził, że z przeprowadzonego przed Sądem Okręgowym postępowania dowodowego wynika, że wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 8 marca 2010 r., nie zawiera stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie w terminie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Fakt ten oznacza, że za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji należy uznać datę wpływu tego wyroku do organu rentowego, co nastąpiło w dniu 25 marca 2010 r. Termin 30 dni na wydanie decyzji przyznającej wnioskodawcy prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy upływał w dniu 24 kwietnia 2010 r. Sąd wskazał, że postępowanie dowodowe wykazało, iż organ rentowy terminu tego nie dochował, wydając decyzję wykonującą prawomocny wyrok Sądu w dniu 6 maja 2010 r. przyznającą emeryturę w formie zaliczkowej, natomiast decyzją z dnia 20 maja 2010 r. ponownie ustalił emeryturę i naliczył odsetki za zwłokę w wykonaniu wyroku.

Tym samym żądanie wnioskodawcy, co do ustalenia obowiązku zapłaty przez organ rentowy dalszych odsetek za opóźnienie w przyznaniu świadczenia emerytalnego jest bezzasadne.

Z wyrokiem nie zgodził się wnioskodawca wywodząc apelację zarzucając naruszenie prawa materialnego, a w szczególności przepis § 4 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w/s wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, art. 2, 45 pkt 1 i 95 pkt 2 Konstytucji RP poprzez nierówne traktowanie stron, jak również dowodów i wniosków składanych w tej sprawie, przez brak obiektywizmu i bezstronności sądu oraz nieuwzględnienie faktu, iż zarządzenia nie mogą stanowić podstawy decyzji wydawanych wobec obywateli, nadto naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 232, 248, 316 i 328 § 2 k.p.c. polegające na niedopuszczeniu dowodu z dokumentu, na który powoływał się organ rentowy w decyzji odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury oraz nie wskazanie w uzasadnieniu podstawy prawnej braku skutecznego jego wyegzekwowania.

Wobec tak przedstawionych zarzutów skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na jego rzecz odsetek od wypłaconych zaległych świadczeń przedemerytalnych.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Wbrew zarzutom podniesionym w apelacji Sąd I instancji poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, wyprowadził poprawne wnioski, dokonał właściwej interpretacji mających w sprawie zastosowanie przepisów i wydał wyrok zgodny z prawem. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia poczynione przez Sąd I instancji oraz dokonana przez ten Sąd ocenę dowodów.

Na wstępie wskazać należy, że prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych reguluje art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz. U. z 2007 r., nr 11, poz. 74 ze zm.) zgodnie z którym jeżeli ZUS - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ZUS nie ponosi odpowiedzialności. W myśl art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.: Dz. U. 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem tego, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego (ust. 1a).

Stosownie do treści art. 118 ust. 4 tej ustawy, przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio.

Z przedstawionego stanu prawnego wynika, iż jeżeli dla stwierdzenia uprawnień do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie od daty wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, co dotyczy także ponownego ustalenia prawa do świadczenia. Przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego lub wypłaty tego świadczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej określenie: "nie ustalił prawa

do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok SN z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 501), a zatem w tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego, przy czym dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia.

Prawna problematyka postępowania dowodowego i wyjaśniającego związana jest w dużym stopniu z kompetencjami organu rentowego związanymi ze środkami dowodowymi dopuszczonymi w postępowaniu przed organem rentowym. Reguły postępowania dowodowego ustanowione zostały w odmienny sposób niż w Kodeksie postępowania administracyjnego, z którego wynika, że dowodem jest wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem (art. 75 § 1 k.p.a.). W postępowaniu emerytalno - rentowym obowiązuje zasada odwrotna - dowodem jest tylko to, co prawo za dowód uznaje i jako dowód dopuszcza. Wyjaśnienie okoliczności koniecznych do wydania decyzji następuje zatem również przez sąd. W kontekście prawa do odsetek istotne jest więc stwierdzenie, czy organ rentowy w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków podjął określone działania zmierzające do ustalenia prawa i wyjaśnienia związanych z tym okoliczności.

Wobec takiej regulacji przyznanie świadczenia na mocy wyroku sądowego zmieniającego decyzję organu rentowego nie przesądza o obowiązku zapłaty odsetek od daty, od której świadczenie powinno być wypłacone, jeżeli odsetki nie zostały przyznane tym wyrokiem. Uprzednia odmowa przyznania świadczenia mogła być spowodowana okolicznościami niezależnymi od organu rentowego. Takie ograniczenia dowodowe nie występują w procedurze cywilnej, zatem okoliczności te mogą być wykazywane wszelkimi dowodami. Indywidualnego zbadania wymagała zatem kwestia, czy odmowa przyznania świadczenia była następstwem okoliczności leżących po stronie organu rentowego.

Sąd I instancji ustalił, że wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 8 marca 2010 r., nie zawiera stwierdzenia o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie w terminie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Sąd stwierdził, że fakt ten oznacza, że za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji należy uznać datę wpływu tego wyroku do organu rentowego, co nastąpiło w dniu 25 marca 2010 r. Termin 30 dni na wydanie decyzji przyznającej wnioskodawcy prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy upływał w dniu 24 kwietnia 2010 r. Organ rentowy wydał decyzję wykonującą prawomocny wyrok Sądu w dniu 6 maja 2010 r. i przyznał emeryturę zaliczkowo, co oznacza, iż nie dochował on przewidzianego prawem terminu, jednakże przekroczenie to było nieznaczne, a w decyzji ustalającej ostateczną wysokość emerytury ustalono, a następnie wypłacono wnioskodawcy odsetki za zwłokę w wykonaniu wyroku od dnia 24 kwietnia 2010 r. do 13 maja 2010 r., jak również odsetki z tytułu zwłoki w rozpoznaniu jego wniosku o przeliczenie emerytury z dnia 12 kwietnia 2010 r. od 13 maja 2010 r. do 6 czerwca 2010 r.

Wskazać należy, iż w świetle zebranego materiału dowodowego, a wbrew twierdzeniom skarżącego, ocena uprawnień do emerytury w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 8 marca 2010 r., była co najmniej wysoce dyskusyjna. Jednoznacznym tego wyrazem była konieczność przeprowadzenia dodatkowego postępowania dowodowego w postaci dowodu z dokumentów, zeznań świadków oraz wyjaśnień wnioskodawcy celem wykazania, że w okresie od dnia 24 lipca 1984 r. do 3 listopada 1991 r. wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych, ze względu na brak odpowiedniego świadectwa pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę, bowiem zaświadczenie wydane przez archiwum nie jest dokumentem na podstawie, którego organ rentowy może przyznać świadczenie.

Dopiero Sąd Okręgowy w poprzednio rozpoznawanej sprawie, dokonał oceny w kierunku uprawnień do emerytury dokonując pozytywnej dla wnioskodawcy oceny dowodów i zeznań świadków.

Z tych motywów Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

R.S.